

KARLOVA UNIVERZITA V PRAZE

Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje



INTEGRACE KVALIFIKOVANÝCH SUBSAHARSKÝCH IMIGRANTŮ V PRAZE;

Komparativní srovnání se situací v Paříži, Londýně a Lutychu

Andrea Gerstnerová

2009

Souhrn disertační práce

Disertační práce *Integrace kvalifikovaných subsaharských imigrantů v Praze; komparativní srovnání se situací v Paříži, Londýně a Lutychu* analyzovala vzájemné podobnosti a odlišnosti procesu socioekonomické integrace vzdělaných subsaharských imigrantů dlouhodobě pobývajících v českém hlavním městě na jedné straně, a vybraných lokalitách Evropské unie (v Paříži / Francie, Londýně / Velká Británie a Lutychu / Belgie) na straně druhé. Vyhodnocovala, v jaké oblasti jsou vzdělání subsaharští imigranti obvykle společensky marginalizováni a v jaké sféře jsou naopak jejich osobní či profesní kvality – díky implementaci adekvátních integračních politik – optimálně zhodnoceny. Ambicí disertační práce nebylo poskytnout vyčerpávající analýzu integračního procesu celé subsaharské komunity žijící v Evropě, nýbrž pouze – na vymezeném souboru faktorů a na vzorku sedmi desítek respondentů – vyhodnotit některé aspekty integrační reality vzdělaných subsaharských imigrantů usazených ve vybrané lokalitě – na pozadí národních integračních politik příslušné hostitelské společnosti.

Výzkumné premisy:

1. *Nejčastějším domovem mezinárodních migrantů se stávají města a velkoměsta, z čehož je možné usuzovat, že rovněž počet subsaharských imigrantů žijících v hlavním městě Praze bude do budoucna narůstat.*

2. *Jednou nastavené migrační proudy jsou zachovávány prostřednictvím sociálních sítí, vytvořených mezi komunitami žijícími ve zdrojové a cílové zemi. Existence těchto sítí hraje zásadní roli nejen při vlastním rozhodování o emigraci, ale ovlivňuje i podobu integračního procesu imigrantů v hostitelské společnosti*¹.
3. *Identifikované nástroje lokálních (popř. regionálních) integračních politik, jejichž využití se v ostatních členských státech Evropské unie osvědčilo, mohou posloužit jako hodnotná inspirace pro tvorbu integračních strategií v českých městech a regionech.*
4. *Zvolená strategie lokální (popř. regionální) integrační politiky se významně promítá nejen na samotném průběhu integračního procesu imigrantů, ale také na utváření „obrazu“ imigrantů v očích většinové společnosti.*

Disertační práce vychází z výsledků terénních výzkumů, hodnotících průběh integračního procesu kvalifikovaných subsaharských imigrantů žijících v Praze a ve vybraných evropských městech (tj. v Paříži, Londýně a Lutychu). V rámci empirického výzkumu realizovaného v období od 1. září do 15. listopadu 2006 v Praze bylo osloveno celkem 37 vzdělaných subsaharských respondentů, a během výzkumu realizovaného v období od 1. září do 30. listopadu 2007 ve Francii, Velké Británii a Belgii bylo osloveno celkem 31 subsaharských imigrantů. S respondenty byly realizovány semi-strukturované rozhovory (rozhovory na základě předpřipravených dotazníků), nebo byli respondenti požádáni, aby připravené dotazníky vyplnili v soukromí (jednalo se především o respondenty, kteří měli obavy o osud svého pobytového statusu – prozrazením některých detailů ze svého soukromí, ale současně měli zájem se anonymně podělit o své zkušenosti s integrací do hostitelské společnosti). Cílovou skupinu tvořili vysokoškolsky vzdělaní subsaharští imigranti, kteří pobývali na území hostitelského státu po dobu nejméně 1 roku² na základě nabytého státního občanství, povolení k trvalému či dlouhodobému pobytu anebo podané žádosti o mezinárodní ochranu.

Získaná data z provedených semi-strukturovaných rozhovorů a dotazníkového šetření byla vyhodnocena prostřednictvím faktorové analýzy a analýzy hlavních komponent za pomoci počítačového programu StatView (cílem obou analýz je nahrazení velkého počtu vstupních charakteristik a jejich vztahů menším počtem komponent / faktorů bez ztráty informace nebo jen s její minimální ztrátou). Pro účely disertační práce byly z další interpretace vyloučeny ty proměnné, které vykazovaly míru variability $< 0,440$. Pro interpretaci kvalitativní (popř. kvantitativní) stránky příslušné struktury vztahů byly využity ty proměnné, které měly v absolutní hodnotě nejvyšší zátěže, tj. $> 0,440$. Bylo pracováno s faktory na hladině spolehlivosti $\alpha < 0,05$ (tj. 5 % pravděpodobnosti chyby). Vzhledem k nízkému počtu oslovených respondentů nelze považovat získané závěry za reprezentativní zjištění, jedná se pouze o konstatování, ilustrující realitu 68 subsaharských imigrantů.

Uskutečněná terénní šetření naznačují, že začleňování vybraných subsaharských imigrantů do české společnosti se vyznačuje jistými asimilačními prvky (tzn. předpokladem úspěšné integrace subsaharských imigrantů je podle oslovených respondentů „nepřepsaná dohoda“ úplného potlačení jejich původní kulturní identity), zatímco v západoevropských zemích vychází spíše z komunitaristického

¹ Subsaharská diaspora svým představitelům pomáhá se správou administrativních záležitostí, orientací v novém prostoru, zprostředkovává svým členům ubytování či pracovní uplatnění (ne vždy legálního charakteru), podporuje své členy materiálně nebo finančně a v neposlední řadě jim zajišťuje kontakt se zemí původu.

² Pobývá-li cizinec na území hostitelského státu déle než jeden rok, je už podle kritérií Organizace spojených národů (OSN) považován za mezinárodního migranta.

modelu integrace cizinců (tzn. subsaharská komunita zajišťuje pro své členy základní zázemí, hmotného i nehmotného charakteru, nezbytného pro integraci do hostitelské společnosti). Nelze se ovšem domnívat, že by situace subsaharských imigrantů byla ve všech studovaných evropských lokalitách homogenní: do značné míry totiž závisí na aplikovaném konceptu integrační politiky (tj. asimilačním nebo multikulturním modelu), na druhu přiznaného pobytového statusu, stupni otevřenosti pracovního trhu, rozsahu uznání formální kvalifikace migranta a jeho/její předchozí profesionální praxe, dále na stádiu hospodářského cyklu³ a v neposlední řadě na místě pobytu migranta (větší města obvykle nabízejí více možností ekonomického uplatnění, jakož i sociokulturního využití).

Jedním ze základních rozdílů, kterými se oslovení respondenti subsaharského původu liší od respondentů dlouhodobě pobývajících ve Francii, Velké Británii a Belgii, je absence komunitního života, který by byl spojen s určitým geografickým prostorem. Zatímco v západoevropských městech zcela běžně najdeme tzv. africké čtvrtě⁴, subsaharská komunita usazená v České republice se prakticky nekonzcentruje do žádného geograficky ohraničeného prostoru (náznak komunitního sdružování však můžeme spatřit v Praze 6 Suchdole, kde se nachází Česká zemědělská univerzita v Praze, kterou studenti z rozvojových afrických zemí často navštěvují). Subsaharští imigranti dlouhodobě pobýající v České republice jsou dále v porovnání s imigranty v ostatních evropských zemích vůči své komunitě v zemi původu obvykle méně štedří (tj. zasílají vzdálené rodině méně věcných darů i remitencí) a také své příbuzné navštěvují jen zřídka. Slabost sociálních sítí, stejně tak jako nízkou míru soudržnosti africké komunity v České republice, je možné vysvětlit jednak malou velikostí dané komunity v absolutních číslech, a jednak samotným motivem příjezdu imigrantů do země. Dvě třetiny oslovených kvalifikovaných subsaharských imigrantů, dlouhodobě pobývajících v České republice, přijely do země individuálně na základě sjednaných studijních víz. V případě Francie, Velké Británie a Belgie naopak téměř polovina všech oslovených respondentů využila jako vstupní bránu do země institut mezinárodní ochrany. Provedené empirické šetření dále poukázalo na skutečnost, že s největšími problémy se v průběhu integračního procesu v České republice potýkají žadatelé o mezinárodní ochranu a držitelé mezinárodní ochrany. Naopak nejlépe hodnotí svou integraci do české společnosti imigranti z Angoly a Etiopie, kteří přijížděli na české území již od 60. let minulého století na základě bilaterálních dohod mezi socialistickými státy o přátelství a vzájemné pomoci. S jejich integrací do většinové společnosti jim zpravidla velmi pomohli jejich čeští partneři. Ve Francii, Velké Británii a Belgii vůbec nejvyšším společenským statutem (hodnoceno podle zaujímané pozice na trhu práce a společenské prestiže) disponovali ti subsaharští imigranti, kteří se nacházeli na území hostitelského státu více než pět let a byli držiteli povolení k trvalému pobytu nebo občanství příslušné hostitelské společnosti. Naopak nejvíce znevýhodněny (na trhu práce i ve společenském životě) byly osoby disponující pouze časově omezeným pobytovým oprávněním. Vzhledem ke skutečnosti, že mezi těmi nejlépe socioekonomicky integrovanými imigranty obvykle nefigurovali novousedlíci mladší 25 let, je možné konstatovat, že úspěšná integrace do společnosti si žádá určitý čas. Všechny studované lokality (Paříž, Londýn, Lutych a Praha) bez rozdílu spojovala skutečnost, že naprosto nejdůležitějším předpokladem úspěšné integrace subsaharských imigrantů do hostitelské společnosti je stabilita pobytového statusu. Stabilní pobytový status (tj. trvalý pobyt, nabyté

³ V době recese jsou imigranti na pracovním trhu daleko méně tolerováni než v době expanze.

⁴ Tj. čtvrtí s vyšším poměrným zastoupením imigrantů subsaharského původu na geograficky limitovaném území (zpravidla několika přilehlých ulicích).

občanství), ačkoli není sám o sobě lékem na všechny problémy související s procesem integrace, usnadňoval subsaharským imigrantům nalézt odpovídající pracovní uplatnění, zlepšit jim bytové podmínky a podpořit jejich zájem o osobní participaci na programech rozvojové pomoci se zeměmi původu. Stabilní pobytový status subsaharským imigrantům v západoevropských zemích pomáhal posilovat jejich interkomunitní soudržnost. Subsaharští imigranti, vybavení trvalým pobytem nebo uděleným státním občanstvím příslušné západoevropské společnosti, zakládali etnická sdružení a přátelské spolky, kterých bylo v každé studované zemi od několika desítek (v Belgii) až po několik stovek (ve Francii, Velké Británii). Ačkoli by se mohlo zdát, že úspěšná ekonomická integrace subsaharských imigrantů v hostitelské společnosti působí protikladně vůči rozvoji komunitního života subsaharské diaspory, v praxi ovšem mohou obě skutečnosti relativně dobře koexistovat. V západoevropských společnostech se setkáváme s úspěšnými africkými odborníky, kteří ač disponují občanstvím hostitelské společnosti, na rodnou komunitu ani po letech strávených v exilu nezanevřeli, ba naopak ji ze své společenské pozice nadále maximálně podporují. Úspěšnost integračního procesu imigrantů není z tohoto důvodu vhodné hodnotit pouze z pohledu zdařilého ekonomického začlenění imigranta do hostitelské společnosti, ale je nezbytné jej vnímat ve své komplexnosti tak, jak se o to snaží ve svých dílech řada uznávaných autorů (např. Castles, 2008; Niessen, 2007). Dle těchto autorů úspěšná ekonomická integrace imigrantů automaticky nepředurčuje jejich uspokojivé společenské postavení, ačkoli jim v tom obvykle napomáhá.

Na realizovaná terénní šetření vedená s představiteli subsaharské komunity navázaly semi-strukturované rozhovory se zástupci místní správy, jejichž účelem byla identifikace účinných nástrojů implementovaných v rámci lokálních integračních politik města Paříže, Londýna a Lutychu. Výsledky těchto semi-strukturovaných rozhovorů s lokálními pracovníky, jakož i terénních šetření se zástupci cílové skupiny byly následně sepsány do tabulek, které na jedné straně zobrazovaly aktivity Paříže, Londýna a Lutychu v rámci lokálních integračních strategií a na druhé straně reflektovaly zpětnou vazbu efektivnosti užitých nástrojů z pohledu samotných adresátů pomoci (tj. subsaharských imigrantů). Výběr konkrétních indikátorů pro hodnocení integrační politiky daného města přitom vycházel z premisy, že cílem každé lokální samosprávy v členských státech EU je přiblížení se modelu „*interkulturního města*“, jak ho ve svých výzkumech definoval izraelský vědec Michael Alexander (Alexander, 2007, In Wood; Landry, 2007, s. 296–297). Na základě výsledků realizovaných zahraničních výzkumů by se začleňování vysoce kvalifikovaných subsaharských imigrantů do společnosti mělo stát efektivnějším po implementaci následující série pěti pro-integračních doporučení:

- 1) V první řadě by se hostitelská společnost měla snažit o stabilizaci pobytového statusu u dlouhodobě usazených imigrantů (tj. imigrantů, pobývajících v hostitelské společnosti déle než 1 rok).
- 2) Lokální integrační strategie by měly podporovat implementaci zcela konkrétních programů politiky zaměstnanosti a bytové politiky. Je důležité, aby tyto programy vycházely z pozitivně-aktivního přístupu (tzn. poskytovat imigrantům konkrétní nabídky práce; chránit imigranty před diskriminací při hledání adekvátního ubytování atd.) a nikoli z přístupu negativně-pasivního (usilujícího o socioekonomickou integraci imigrantů např. zakazováním užívání

- jejich rodného jazyka; rušením etnických hromadných sdělovacích prostředků; zvyšováním daňových odvodů za satelitní paraboly atd.).
- 3) Lokální integrační strategie by neměly uplatňovat pouze anti-komunitaristickou asimilační politiku, jejímž zájmem by byla eliminace veškerých kulturních specifík imigrantů, neboť toto může dříve či později vyprovokovat sociální nepokoje.
 - 4) Lokální integrační strategie by měly být sestaveny tak, aby zvolené nástroje vedoucí k ekonomické integraci imigrantů zohlednily i potenciál kulturní diverzity v dané hostitelské společnosti (např. usnadněním zakládání etnických podniků, popř. sdružení cizinců na podporu integrace imigrantů či rozvoje zemí původu atd.).
 - 5) Lokální integrační politiky by se měly snažit o propojení logiky komunitarismu s novým pojetím státního občanství, kdy by se imigrant dlouhodobě pobývajících na území příslušného státu (tj. déle než rok) mohl do určité míry podílet na správě věcí veřejných (např. účastí imigrantů v referendech a na dalších významných aktivitách obce) při zachování některých prvků své původní kulturní identity.

Výstupy z jednotlivých empirických šetření pomohla obohatit o nové argumenty a poskytnout podněty k další teoretické diskusi – analýza tisku. Předmětem monitoringu českých a zahraničních periodik bylo vyhodnocení četnosti a emotivního zabarvení publikovaných článků vypovídajících o Africe. Vycházelo se z předpokladu, že zpravodajství a publicistika hraje významnou roli při utváření postojů čtenářstva na nejrůznější témata a do jisté míry se podílí na formování veřejného mínění (Kaderka; Karhanová, 2002). Česká a zahraniční periodika byla v rámci dvouměsíčního monitoringu tisku vyhodnocována na základě dvou typů analýz: analýzy kvantitativní a kvalitativní. V průběhu kvantitativní analýzy byly všechny identifikované články pojednávající o Africe rozříděny podle jejich profilového zaměření do 22 tematických kategorií⁵. Kvalitativní analýza tisku hodnotila věcný obsah článků podle toho, 1) jaký obraz podávají o Africe, 2) podporují-li interkulturní porozumění mezi komunitami a 3) posilují-li xenofobní postoje u většinového obyvatelstva. Ve vybraných evropských denících (MF Dnes, Lidové noviny, Týden, 24 hodin; Le Figaro, Le Monde, Metro France; The Sun, The Guardian, Metro Great Britain; La Meuse, Le Vif, Metro Belgium) se v souvislosti s Afrikou nejvíce mluvilo o praktických dopadech mezinárodní migrace na evropské státy a o vnitropolitické situaci bývalých kolonií. V hojném počtu se vyskytovaly rovněž články pojednávající o rozvojové a humanitární pomoci. Oproti českým periodikům bylo možné ve zvolených zahraničních denících také nalézt články, jež se věnovaly tématům, která i nadále zůstávají v České republice do jisté míry tabu. Jednalo se například o články analyzující vliv globálního oteplování na hospodářský rozvoj subsaharských států. Mnohem častěji než český tisk se dále zahraniční periodika věnovala analýze případů socioekonomické diskriminace subsaharských imigrantů v příslušné hostitelské společnosti – ke zviditelnění problematických aspektů integračního procesu zástupců africké komunity v člancích zahraničních deníků (popř. týdeníků) nepochybně přispěla i skutečnost, že představitelů subsaharské diaspory pobývá v tamějších lokalitách nesrovnatelně více, než je tomu v hlavním městě České republiky. Ačkoli se v českém tisku o Africe mluvilo v průběhu

⁵ 1) kultura, 2) společnost, 3) náboženství, 4) historie, 5) objevy, 6) cestování, 7) sport, 8) příroda, 9) ekonomika, 10) demografie, 11) politika, 12) rozvojová a humanitární pomoc, 13) imigrace, 14) nedodržování lidských práv a demokratických hodnot, 15) ozbrojené konflikty, 16) terorismus, 17) hanobení afrického kontinentu, 18) nemoci, 19) nehody a přírodní katastrofy, 20) diskriminace, 21) životní prostředí a 22) kriminalita v hostitelské společnosti.

dvouměsíčního monitorovacího období veskrze pozitivně (příčinou byl velmi malý počet publikovaných článků na téma Afrika ve srovnání s vybranými zahraničními periodiky), byla to právě česká periodika, která se ze všech analyzovaných periodik nejméně věnovala posilování interkulturního porozumění, jež je nezbytným předpokladem pro vytvoření sociálně soudržné multikulturní společnosti.

Česká republika by se ve svých úvahách o nápravě identifikovaných nedostatků, pokud jde o využití médií pro posílení interkulturního porozumění, mohla nechat inspirovat belgickým žurnalistickým kodexem. Vytvoření etického kodexu psaní článků by česká tištěná média nabádal k větší obezřetnosti při výběru zpráv, jakož i způsobu vyjadřování emocí při interpretaci událostí bezprostředně souvisejících s přistěhovaleckými komunitami, čímž by přispěl ke zvýšení objektivní informovanosti o menšinách žijících v lokalitě a k posílení pocitu sociální sounáležitosti mezi komunitami. Na dodržování etického kodexu by mohla dohlížet odborná komise složená jak ze žurnalistů, tak z odborníků z praxe⁶. Primárním úkolem komise by bylo zpracování každoroční zprávy vybraného periodika (tzn. analýzy výběru zpráv, použitých slovních obrátů a obrazové dokumentace), která by zhodnocovala stávající situaci a obsahovala by doporučení na další možná zlepšení strategických opatření daného média, jež by napomáhaly posílit sociální soudržnost mezi odlišnými kulturními komunitami.

K vytvoření skutečně sociálně soudržné společnosti, ve které by představitelé subsaharské diaspory nebyli nijak diskriminováni, by přispělo vypracování vyhovující strategie integrační politiky pro posílení interkulturního soužití (včetně principů vynutitelnosti jejich ustanovení), a dále uvědomění si příčin interkulturních konfliktů (vyvolaných obvykle negativními předsudky vůči subsaharským Afričanům), jež by byly napříště eliminovány efektivnějším a citlivějším využíváním hromadných sdělovacích prostředků – pouze zbavení předsudků můžeme začít s představiteli odlišných kulturních komunit spolupracovat na vytváření společné budoucnosti.

Literatura:

- CASTLES, S. *Conference on Theories of Migration and Social Change*. St Anne's College, Woodstock Road, Oxford, 1. – 3. 7. 2008.
- KADERKA, P.; KARHANOVÁ, K. *Obraz cizinců v médiích*. Praha : Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, 2002.
- NIESSEN, J. *Towards a Common European Framework for Migration and Integration Policies: Perspectives from European Institutions and Civil Society Organisations*, Conference in Brussels, 12. 6. 2007.
- WOOD, P.; LANDRY, Ch. *The Intercultural City – Planning for Diversity Advantage*. London : Earthscan, 2007. ISBN 13:978-1-8447-436-5.

⁶ V Belgii hodnotí publikované články a obrazovou dokumentaci Asociace žurnalistů společně s Centrem pro rovnost příležitostí a boj proti rasismu.

CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE

Faculty of Science
Department of Social Geography and Regional Development



INTEGRATION OF HIGHLY QUALIFIED SUB-SAHARAN IMMIGRANTS IN PRAGUE;

Comparison with the Situation in Paris, London and Liège

Andrea Gerstnerová

2009

Thesis Summary

The aim of the thesis named *Integration of Highly Qualified Sub-Saharan Immigrants in Prague; Comparison with the Situation in Paris, London and Liège* was to analyse similarities and differences in the process of socio-economic integration of highly qualified Sub-Saharan immigrants that have been residing on a long term basis. The conducted research evaluated in what areas are usually highly qualified Sub-Saharan immigrants socially marginalized and in what areas are their personal or professional qualities – thanks to the implementation of adequate integration policies – optimally valorised. The ambition of the thesis was not to provide an exhaustive analysis of the integration process of all Sub-Saharan communities living in Europe, but rather to give an insight of certain aspects of the integration reality of Sub-Saharan immigrants through an example of 68 respondents living in selected cities – against a background of national integration policies of the respective host society.

Premises of research:

1. *International migrants usually prefer to choose big towns and cities as their place to live in the host country, from which we can deduce that the number of Sub-Saharan immigrants residing in the capital city of Prague will increase in the future.*
2. *Direction of migration flows is maintained through social networks, created between communities living in the country of origin and the host society. The existence of these*

“transnational” networks plays an important role not only in terms of the decision-taking process whether or not to emigrate, but also tends to affect the way how the integration process will subsequently proceed in the host society.

3. *Identification of best practices of local (or regional) integration policies that are well-established in France, Great Britain and Belgium, may serve as valuable source of inspiration for a creation of integration strategies in the Czech cities and regions.*
4. *Selected strategy of local (or regional) integration policy has significant effects not only on the way the integration process of immigrants is proceeded, but also on the way how are the immigrants appreciated in the eyes of a mainstream society.*

The thesis is based on the results of a field research, evaluating the integration process of highly qualified Sub-Saharan immigrants living in Prague and in selected European cities (i.e. Paris, London and Liège). In Prague, the empirical research was conducted in the period from 1st September to 15th November 2006 (altogether 37 Sub-Saharan respondents were included in the research), and in Paris, London and Liège, the empirical research was conducted in the period from 1st September to 30th November 2007 (altogether 31 Sub-Saharan immigrants were included in the research). With the majority of the selected respondents semi-structured interviews were carried out (using pre-prepared questionnaires), and the rest of the selected respondents were asked to fill in questionnaires on their own at home (usually those who were afraid of their residence status by declaring some details from their privacy, but still were interested to share their experience with their integration process). The target group consisted of university graduates of Sub-Saharan origin who have been residing in the host country for at least 1 year – on the basis of acquired citizenship, permanent or long-term residence permit or a deposited asylum request.

The data obtained by the semi-structured interviews and the questionnaire survey were evaluated by means of factor analysis and analysis of main components with the help of a computer program StatView (the main objective of these analyses is to replace a large number of input features by fewer components / factors without loss of information). For the purpose of this thesis, variables that had showed a lower degree of variability than < 0.440 were excluded from further interpretation). For an easier interpretation of qualitative (or quantitative) relations among variables, only those variables that had the highest load factor value, i.e. > 0.440 have been used. The selected components / factors were analysed on a confidence level $\alpha < 0.05$ (i.e. 5 % probability of error).

Given a small number of respondents, research findings cannot be considered as fully representative. The aim of the factor analyses was to illustrate the reality of 68 Sub-Saharan immigrants living in respective areas. Research outcomes indicate that the inclusion of selected Sub-Saharan immigrants in the Czech Republic is characterized by certain assimilative elements (it means a complete suppression of their cultural identity is according to the chosen respondents quite essential for a successful integration into the major society). By contrast, the integration of Sub-Saharan immigrants into the society in Western European countries follows rather communitaristic model of integration (i.e. Sub-Saharan diaspora provides its members with a basic socio-economic background, necessary for their integration into the major society). However, the situation of Sub-Saharan immigrants in selected

Western European countries is not homogenous: to a large extent their socio-economic situation depends on the applied concept of national (vs. local) integration policy (i.e. assimilative integration model, multicultural model, etc.); the type of granted residence status; degree of openness of the labor market; the willingness to recognize migrant's formal qualifications as well as his or her previous professional experience; the stage of economic cycle; the place of residence (larger cities usually offer more possibilities of economic inclusion and other socio-cultural activities).

One of the fundamental differences between Sub-Saharan respondents living in France, Great Britain and Belgium, on the one hand, and Sub-Saharan respondents living in the Czech Republic, on the other hand, is a lack of community life within the latter group related to a specific geographic area. While in Western European cities, African quarters¹ can be found there quite easily, Sub-Saharan communities established in the Czech Republic do not usually concentrate in any geographically specified area (one of the exceptions could be Prague 6 Suchbátka where the Czech Agricultural University is situated²). Another important difference between Sub-Saharan respondents living in and outside the Czech Republic was the fact that long-term immigrants residing in the Czech Republic are in comparison with their European counterparts usually less generous with their families in the country of origin (i.e. the total amount of remittances sent by Sub-Saharan respondents living in the Czech Republic was quite low) and they do not visit their relatives very often either. The weakness of social networks and lower level of solidarity within the Sub-Saharan community in the Czech Republic can be explained by both – the small size of the community in absolute terms, and arrival motives that drew them into the country. Two-thirds of Sub-Saharan respondents living in the Czech Republic came to the country on the basis of study visas, while in the case of France, Great Britain and Belgium, half of all respondents used as a gateway to the country an asylum system. In the Czech Republic asylum seekers and recognized refugees generally faced the biggest problems during the integration process. By contrast, immigrants who come to the Czech Republic in late 60's and 70's (primarily from Angola and Ethiopia), on the basis of bilateral agreements on friendship and mutual assistance among socialist countries, assessed their integration process in very positive terms. Their integration process was usually facilitated by the help of their Czech companions. In France, Great Britain and Belgium, the highest socio-economic status (with respect to the position held in the labour market and the social prestige) were reached by those Sub-Saharan respondents who have been residing in the host society for more than five years on the basis of a permanent residence permit or acquired citizenship. On the contrary, the most disadvantaged groups of Sub-Saharan respondents residing in Western European countries were those with only temporary residence status. Given the fact that among the most successfully integrated Sub-Saharan immigrants usually did not belong newcomers under 25 years of age, we can deduce that the successful integration into a host society requires a certain time.

In general terms, the most important prerequisite for a successful integration of Sub-Saharan immigrants into a host society (in case of Paris, London, Prague and Liège) was a stable residence

¹ Areas with a higher proportion of African immigrants on a respective area – usually a number of adjacent streets.

² The Czech Agricultural University is frequently attended by students from developing countries.

status. The stable residence status (i.e. permanent residence status, acquired citizenship), even if it is not a panacea for all problems related to the integration process, facilitated the Sub-Saharan interviewees to find an appropriate job and to improve their housing conditions. Moreover, the stable residence status of Sub-Saharan immigrants living in Western European countries tends to encourage their interest in personal participation in development programs with their countries of origin and to reinforce their intercommunity cohesion (for example by setting up ethno-cultural organizations).

It might be supposed that a successful economic integration of Sub-Saharan migrants goes against the development of Sub-Saharan intercommunity cohesion, however, in practice both factors could co-exist. In France, Great Britain and Belgium, highly qualified Sub-Saharan respondents successfully integrated in the labour market, did not lose the intention to continue to support their families residing in their countries of origin (materially or financially). For this reason, it is preferable to assess the of integration process of immigrants in a whole complexity of the phenomenon (Castles, 2008; Niessen, 2007) and not only in economic terms. The successful economic integration of immigrants does not automatically lead to their satisfactory position in a major society, although it may help them in this respect.

The empirical research conducted with Sub-Saharan respondents in European countries was followed by semi-structured interviews realized with representatives of local governments in Paris, London and Liège. The purpose of these interviews was to identify best practices of local integration policies. Results of the semi-structured interviews conducted with local workers as well as representatives of a target group were subsequently integrated into several ranking tables summarizing municipality activities of Paris, London and Liège in the context of local integration strategies on the one hand, and reflecting a feedback of a real effectiveness of such implemented instruments from the perspective of their recipients (i.e. Sub-Saharan immigrants), on the other hand. The selection of indicators evaluating the integration policies of the respective city was based on the premises that the objective of each local government was to approach the model of the 'intercultural city' predefined in studies of Israeli researcher Michael Alexander (Alexander, 2007, in Wood; Landry, 2007, p. 296–297). Given the results of both aforementioned surveys, the inclusion of highly qualified Sub-Saharan immigrants into the society should become more efficient after the implementation of the following recommendations:

- 1) First, the host society should seek to stabilize the residence status of long-established immigrants (i.e. immigrants that have been staying in the host society more than 1 year).
- 2) Local integration strategy should promote the implementation of concrete programs with relation to employment and housing policies that would be based on a positive-active approach (i.e. immigrants were given specific jobs; immigrants are actively protected from discrimination in finding adequate housing, etc.) and not on a passive-negative approach (i.e. repressive measures such as interdiction to use the native language of immigrants; elimination of ethnic media; rise in taxes on satellite dishes, etc.).

- 3) Local integration strategy should not apply only anti-communitarist policy measures that tend to eliminate cultural specificities of immigrants; such an approach would sooner or later provoke social unrests.
- 4) Local integration strategies should comprise not only measures for an effective integration of immigrants in the labour market but should also valorise the existence of cultural diversity in the host society (by facilitating a foundation of ethnic businesses as well as organizations of foreigners dealing with the integration of immigrants in the host society or the development of their countries of origin, etc.).
- 5) Local integration policies should seek to link the logic of communitarism with the new concept of citizenship. This strategy would enable immigrants (who have been residing in the host society for more than one year) to be involved more extensively in a decision-taking process of local governments (via participation in local referenda and other important activities of the village), while maintaining some aspects of their cultural identity.

Data obtained during both empirical investigations (conducted with local workers as well as representatives of a target group) were also enriched by an analysis of press coverage in France, Great Britain, Belgium, and Prague. This methodological approach provided the research results with new incentives for further discussion.

The main aim of analysis of the Czech and foreign periodicals was to evaluate the frequency and emotive colouring of published articles referring to Africa. The basis of the research lied in an assumption that mass media had a fundamental impact on forming individual points of view on different subjects and to some extent on forming the public opinion (Kaderka; Karhanová, 2002). Selected Czech and foreign printed media were evaluated during the two-month period on the basis of two types of analyses: quantitative and qualitative analysis. Quantitative analysis of the printed media evaluated the frequency and the thematic focus of published articles regarding Africa (i.e. identified articles were regrouped according to the subject treated up to 22 thematic categories)³, while the qualitative analysis assessed a content of the selected articles according to what picture of Africa they are giving (1), whether they promote intercultural understanding between communities and if so, to what extent (2), and whether they tend to enhance xenophobic attitudes within the majority and if so, to what extent (3). The most discussed Africa-related topic in the selected newspapers (MF Dnes, Lidové noviny, Týden, 24 hodin; Le Figaro, Le Monde, Metro France; The Sun, The Guardian, Metro Great Britain; La Meuse, Le Vif, Metro Belgium) was an African immigration to Europe, political situation in former colonies, and development and humanitarian assistance in Africa. Compared to the Czech periodicals, French/British/Belgian newspapers did not hesitate to publish articles on topics that are still considered as taboo in some way in the Czech Republic (i.e. articles on global warming and development of the Sub-Saharan countries). The articles related to global warming were quite frequently discussed in British newspapers while articles referring to the development of the Sub-Saharan countries in French newspapers. Moreover, foreign periodicals dealt more intensively with

³ 1) culture, 2) society, 3) religion, 4) history, 5) discoveries, 6) travelling, 7) sport, 8) nature, 9) economy, 10) demography, 11) politics, 12) development and humanitarian aid, 13) immigration, 14) infringement of human rights and democratic values, 15) armed conflicts, 16) terrorism, 17) defamation of African continent, 18) deceases, 19) accidents and natural disasters, 20) discrimination, 21) global warming, and 22) delinquency in the host society.

a socioeconomic discrimination of Sub-Saharan immigrants in a host society than did the Czech newspapers. Such a visibility of the problematic aspects related to the integration process of African communities in foreign newspapers was probably provoked by the fact that the number of Sub-Saharan Africans residing in Britain, France and Belgium is much higher than it is the case in the Czech Republic. Although the most positive image of Africa was provided during the two months period by the Czech newspapers (especially due to the very low number of published articles in comparison with other analysed newspapers in Western Europe), it was unfortunately the Czech press (of all the analyzed European periodicals) that devoted the least articles to the strengthening of intercultural understanding among communities, which is a prerequisite for a creation of social cohesion in a multicultural society.

In order to eliminate the identified deficiencies, the Czech Republic should derive some inspiration from the Belgian journalistic Code of Ethics. Possible creation of the Czech code of ethics should urge a greater caution in a selection of themes and forms of expressions while interpreting the events related to Africa and African diaspora. In compliance with the Belgian Code of Ethics, the adherence to the Czech one should be supervised by a professional committee consisting of journalists and experienced professionals. The main task of such a committee would be to process annual reports on selection of topics, verbal and visual documentation in respective Czech periodicals, and to offer recommendations on possible improvements to the media coverage with the common objective to increase in objective information on minorities and simultaneously to fostering of the sense of social belonging among communities.

The creation of an intercultural society based on social solidarity and mutual respect would be reinforced by the elaboration of an effective integration strategy that would support intercultural understanding (while monitoring the enforcement of its principles); and the elimination of causes of intercultural misunderstandings (usually induced by negative prejudices) by a sensitive use of mass media. Only free of prejudice we will be able to work successfully with members of diverse cultural communities on our common future.

Resources:

- CASTLES, S. *Conference on Theories of Migration and Social Change*. St Anne's College, Woodstock Road, Oxford, 1. – 3. 7. 2008.
- KADERKA, P.; KARHANOVÁ, K. *Obraz cizinců v médiích*. Praha : Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, 2002.
- NIESSEN, J. *Towards a Common European Framework for Migration and Integration Policies: Perspectives from European Institutions and Civil Society Organisations*, Conference in Brussels, 12. 6. 2007.
- WOOD, P.; LANDRY, Ch. *The Intercultural City – Planning for Diversity Advantage*. London : Earthscan, 2007. ISBN 13:978-1-8447-436-5.